

Anemomen

Medlemsblad för
Hallsbergs Naturskyddsförening
Nr 2 2013

Innehåll

Ordföranden har ordet	3
Hästminne	5
Dagar vid Finnafallsmossen	6
Insektsgnag	8
Naturreservat i Hallsberg	
Dovrasjödalen	9
Kvismaren	10
Skåle	11
Stenön	12
Svampar i Lindhults naturreservat	13
Fjärilar i trädgården 2013	14
Fjärilsjägarna i trädgården	15
Paddorna i Tripphultsjön	16
Från årets aktiviteter	17
Ur höstprogrammet	18
Höstprogrammet 2013	19

Omslagsbilden:

Röda flicksländor i parningsställning.

Här har de just kopplat hop sig och bildat det hjärta som trollsländor och flicksländor är berömda för. *Foto: Sture Hermansson*

Annonser och svartvitt

Som du ser är det många sidor svartvitt i detta nummer. Det beror på att tryckningen av Anemonen i färg har blivit för dyr för vår ekonomi. Vi har dock, glädjande nog, fått vår första annonsör, se sid 18.

Gynna gärna denna affär!

Hallsbergs Naturskyddsförening

www.naturskyddsforeningen.se/hallsberg

Kontaktpersoner:

Ingela Wallin 0582-161 53

Arne Holmer 0582-407 58

På vår hemsida finns förutom programmet, länkar och bilder från olika aktiviteter.

ORDFÖRÄNDEN HAR ORDET

Augusti är här och hösten närmar sig! Med den kommer vår lilla tidskrift Anemonen och ett nytt program för Hallsbergs Naturskyddsförening, som vi hoppas många vill ta del av.

Nu har jag varit pensionär ett helt år! Så fort det gick och vad gjorde jag med det? Inte hann jag allt, som jag tänkt mig, men mycket har jag gjort. Ibland har jag varit och vikarierat på skolorna, men när dagen är slut går jag hem och behöver inte bry mig mer! Vilken lycka!

I våras åkte jag med Lärarförbundet på deras pensionärsresa, som i april gick till Normandie i Frankrike. Vi flög ner till Paris och fortsatte sedan med buss till Caen, där vi bodde under vår vistelse i landet. Det var helt fantastiska dagar, då vi såg så mycket intressant. Vi hade en härlig guide. En kille från Borås, som sedan lång tid tillbaka bodde i Paris. Han var språklärare i botten och hade undervisat ungdomar hemma i Sverige i franska. En dag tröttnade han på att försöka lära elever "la" och "le" och drog istället till Frankrike. Han visade oss allt, som var av värde att se, och han kunde berätta mycket levande om livet i sitt nya hemland och dess historia.

Mycket tittade vi på vad som hände i Normandie under Andra Världskriget. Vi besökte invasionsstränderna, där de allierade landsteg den 6:e juni 1944. Många minnen och museer fanns det från den här tiden. Vi vandrade på den Amerikanska Krigskyrkogården med sina över 9000 vita kors i marmor. Vilken fruktansvärd tid det var, för alla som var med!

Vi gjorde även ett besök i Bayeux där vi tittade på katedralen liksom den kända

Bayeux-tapeten från slutet av 1000-talet. Den är 70 meter lång och sydd av ullgarn på linneväv. Den skildrar slaget vid Hastings 1066, liksom människornas liv och leverne.

Ett slottsbesök blev det också. Greven själv visade oss runt i Chateau de Vendevre. Våren i Frankrike, liksom i Sverige, var cirka tre veckor försenad. Vi vandrade runt i trädgården och beskådade blommande lökväxter som hyacinter, tulpaner m.m. Greven hade även en överraskningarnas trädgård, så ibland när man passerade något, började det spruta vatten över en, så då blev det till att springa.

Vi besökte ett destillereri, där man framställde Pommeau och Calvados och självklart blev det provsmakning, en ostfabrik i Livarot där vi fick njuta av allehanda ostar. Sista dagen stannade vi till i Giverny och såg Claude Monets hus och trädgård med den berömda näckrosdammen, dock utan näckrosor så här års.

Lovande tunnor i destilleriet

Ja, vi njöt verkligen av våra dagar i Normandie. Tänk att man kan hinna med så mycket under bara fem dagar! Och viken mat vi åt! Det var 3-4 rätters både till lunch och middag varje dag! Gissa om jag mådde gott! Jag som älskar god mat och dryck!

Det enda som var grönt på träden i Monets trädgård var alla mistlarna som satt i träden.

I sommar har jag som vanligt mest hållit till i Halland och Bohuslän. I början på juli var jag i Knäred i södra Halland och var med och firade 400-årsminnet av freden i Knäred, då svenskar och danskar 1613 upprättade en "evig fred", som varade i 30 år. Det blev en trevlig dag, med historiskt program och mycket hantverk, som kunde inhandlas och så blev gjort!

Nu i slutet på sommaren har jag även varit i Marstrand. Förr var det en årlig återkommande utflykt, men nu var det ett tag sedan, som jag var där sist. Det är perfekt, att komma i augusti, då den värsta turistströmmen har lagt sig, och alla bodar rear och det är 50 % på allt man vill handla. Vi kunde inte ha valt en bättre dag för vårt Marstrandsbesök! På morgonen var det molnigt, när vi steg på bussen. Men efter en god smörgås med Brieost och lufttorkad skinka på Bergs konditori, sken solen åter från en klarblå himmel. Vattnet friskt och skönt, bara man aktar sig för maneterna. Snacka om ljuvliga bad! Och som avslutning på dagen en härlig middag på någon av stadens alla restauranger!

Nu ser jag fram emot hösten och hoppas, att den blir lika fin som sommaren vi haft. Lite regn skadar kanske inte, men det får gärna komma om natten! Och med en förhoppning om, att vi snart träffas på någon av Naturskyddsföreningens aktiviteter.

Ingela Wallin

HÄSTMINNE

Sven Nederman

När jag var en ung Cavallero – eller åtminstone en ung hästkörare på en mindre bondgård i Sköllersta i slutet på 40-talet - oj vad länge sen det är. Jag är alltså uppväxt i lantbruksmiljö. Far hade anställning på olika gårdar i Nerike som Hästkörare, en yrkesbeteckning på den tiden, och sedermera som Traktorförare. Det här är tiden innan traktorn blivit vanlig och hästen ännu hade stor betydelse som arbetsredskap i lantbruksmiljön.

Jag fick således anställning på en bondgård tidig vår och fick ett par Ardennerston i min hand för att utföra olika sysslor. Att "köra häst" kunde jag hjälpligt men i övrigt var jag ej så erfaren vid mina 17 år. Bonden hade en traktor och hade harvat i ordning en åker för såning, så bland det första jag fick göra var att köra såmaskinen med mitt hästpar. Det gick inte bra. Den ena hästen sakade efter hela tiden. Det resulterade i ideliga krökar som jag försökte undvika genom att mana på den hästen med ett spö som jag petade den i baken med (piskan hade jag ställt undan).

Det framkom att denna häst var ålderstigen och därför inte orkade med sin del av arbetet. Jag tvingades således att plåga hästen orättfärdigt. Till min förvåning visade den andra hästen, ett sto i sina bästa år, otålighet mot parkamraten genom att nafs och bita mot denna. Såresultatet såg inte så roligt ut när grödan sedan växte upp.

En kort tid senare när jag kom till jobbet på morgonen var situa-

tionen förändrad. Bonden hade ersatt det gamla stoet med en ung vallack av blandras (ardenner+lättare ras) alltså inte lika råstark som ardennerstoet. Hur skulle det gå? Hade jag fortfarande ett hästpar i obalans? Farhågan var obefogad. Tack vare sin ungdom och klok träning ett par veckor kom den nya i god form och ingen osämja kunde märkas. Vi var nu en trio som blev mer och mer samspelade. Dessa två är de bästa arbetskamrater jag nånsin haft!

Jag minns särskilt en solig sommardag när vi vältade på en nysådd åker och tog en fikarast. När jag gick fram till dem sökte de min gunst med sina mjuka mular. Jag blir tårögd när jag tänker på detta minne.

Det hedrar bonden att han observerade den gamla hästens plågsamma situation och bytte ut den. Att "byta ut" betyder "slakteriet" är ju tråkigt i sig men inte mycket att göra åt. Gamla utslitna hästar borde kunna bli pensionerade – "gröna ängars klöver".

Sven med en pensionerad häst från granngården

DAGAR VID FINNAFALLSMOSSEN

Karl Gustaf Nilsson

Finnafallsmossen besöktes första gången 1971. Det är till stora delar en öppen mosse, som är omgiven av barrskog. Den ligger i sydvästra hörnet av Viby socken.

Vid det första besöket hälsades jag välkommen av korp och en förvånad nötskrika. Det är nog inte så ofta någon besöker Finnafallsmossen, skulle jag tro. Jag närmade mig mossen från öster och gick genom den då helt opåverkade barrskogen ned mot mossen. I skogen växte nordliga starrarter, som klot-, nick- och slidstarr. Den sistnämnda var för övrigt starkt parasiterad av starrsot.

Vid kanten av mossen, den så kallade laggen, växte korallrot, jungfru Marie nycklar och strängstarr. Jag gick vidare mot mossens centrala delar, mot Kolken en tjärn, som ligger nedsänkt i mosseplanet. Det är resterna av den sjö, som är ursprunget till våra dagars mosse.

Kolkens stränder är gungflyartade med växter som dystarr, tranbär, rosling, vitag och myrsälting. Nära Kolken ligger en gles tallskog med skvattram, ljung, odon och hjortron i fältskiktet.

Finnafallsmossen besöktes åter några dagar senare. Dvärgtranbär upptäcktes i dess norra del. I söder mötte en bäck. En bäverfamilj hade dämt upp bäcken och byggt en hydda. I bäcken växte bäck- och rostnate, samt den lilla späda dvärgbläddran som svävade fritt i vattnet.

Jag passerade bäcken och möttes av ett märkligt stycke natur. Under dvärgvuxna tallar var gräset blåtåtel dominerande. Under tallarna växte ljung, odon, lingon, rosling och kråkbär. Vass, dyfråken, klockljung, tråd- och hirsstarr ingick i blåtåtelmattan.

I mossens sydvästra del växte den väldoftande porsen. Där fanns även några gölar med gäddnate, gul näckros, dy- och dvärgbläddra. Det var sankt intill gölarna och där trivdes rund-, små- och storsilesår, samt den gracila kärrullen.

Det var dags för en närmare undersökning av laggen vid Finnafallsmossen den 18 juni 1974. Det fanns gott om älgspillning i olika nedbrytningsstadier. Röd respektive gul parasollmossa växte på ett par spillningshögar. Jag samlade ett par kollekt och skickade till Thomas Karlsson, Lund. Han godkände mina bestämningar och berättade, att det även fanns komossa i insamlingarna.

Vår familj plockade alltid lingon under en kraftledning vid Finnafallsmossen. Jag upptäckte, att en del lingon

Den gula parasollmossan har en paraplyliknande struktur som ska locka insekter till sig, som ska sprida sporer

var bruna och hårda. Jag skickade några av dessa till Nils Lundqvist, Riksmuseet. Han förklarade, att det var sklerotie-stadiet av lingonskål. Det är en liten skålsvamp, som växer ut från de mumifierade lingonen under försommaren.

I barrskogen vid Finnafallsmossen var det lätt, att fylla svampkorgen med trattkantareller. Men det var inte bara matsvamp som lockade. Jag hittade legeskål och mörk legeskål i en ungskog av tall intill mossen den 21 april 1979. De båda svamparna växte på älgspillning. Älgarna hade gått och mumsat på tallskott under vintern och sett till, att det blivit mängder av spillning för legeskålarna att växa på.

Det blev många dagar vid Finnafallsmossen under de närmaste åren. Visst lockade svamparna. Men tystnaden och möjligheten att möta barrskogens fåglar betydde mycket. Vad det var härligt, när en mesflock kom dragande genom skogen!

Talltita, tofsmes, svartmes och kungsfågel ingick alltid i flockarna. Nötkråkan förkunnade sin närvaro i höstens tid och någon gång kunde man skrämman upp en tjäder. Den 30 oktober ett år hade jag blivit kvar vid Finnafallsmossen till sent på kvällen och plötsligt kom ett 30-tal sädgäss flygande för övernattnings vid Kolken.

Under sent 1970-tal var barrskogen fortfarande opåverkad. Jag samlade bröd-, doft-, gran- och raggtaggsvamp, samt köttficka i skogen. Den sällsynta groptickan upptäcktes 1984 på en granstubbe. Den samlades in och skickades till Uppsala Universitet, men något svar kom ej. Det var retligt, men nio år senare hittade jag åter gropticka i samma område. Denna gång skickade jag tickan till Leif Ryvarden, Oslo. Han är Europas

främsta expert på tickor. Han svarade omgående och bekräftade min bestämning. Det stärkte mig och jag samlade citronticka, gulporing, kantörsporing och fjädergrynna. Leif Ryvarden tog hand om mina fynd och lade in dem i Universitetsherbariet i Oslo.

Under de 20 senaste åren har skogen runt Finnafallsmossen avverkats i rask takt, men jag hann upptäcka bollrostnavling, cinnoberröd grynskipling och ringskräling, samt samla in ett 10-tal ovanliga skinnsvampar i området innan det var för sent (Nilsson, 2008).

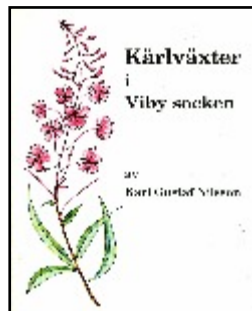
Litteratur:

Hallingbäck, T. & Aronsson, G. 1998: Ekologisk katalog över stor-svampar och myxomyceter. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Karlsson, T. 1998: Förteckning över svenska kärlväxter. Svensk Bot. Tidskr. 91: 241– 560. Lund.

Nilsson, K. G. 1978: Kärlväxter i Viby socken. Hallsbergs kulturnämnd.

Nilsson, K. G. 2008: Svampar i Närke. En sammanställning av svampfynd 1977 – 2008 av Karl Gustaf Nilsson. Länsstyrelsen i Örebro län, publ. Nr 2008: 32.

1978 kom Karl Gustafs flora över kärlväxterna i Viby socken. Om du inte redan har den hemma finner du den bl.a. på Hallsbergs bibliotek.

INSEKTSGNAG

Sture Hermansson

Naturen är full av intressanta varelser. En del är lätta att se medan andra är svårare att upptäcka. De vedlevande skalbaggnas larver är väl dolda och har ofta ett kort liv som fullbildade. Spåren efter dem bildar i stället fascinerande

mönster som är lätta att hitta, särskilt som barken ofta är bortplockad av en hackspett på jakt efter mat.

Fakta är hämtade ur Ehnström och Axelsson: *Insektsgnag i bark och ved.*

En askgren från Vallby

Slät askbastborre

Gångarna efter den släta askbastborren finns i grenar av ask som är högst 3 cm i diameter.

Honan gräver en modergång tvärs emot fiberriktningen. Gången delar sig i två grenar som har formen av silhuetten av en flygande mås (på bilden är "måsen" uppochner). Modergångarna är ca 5 cm långa och 1,5 mm breda. Från modergången går många larvgångar ut vinkelrätt i ett vackert mönster. Larverna går ofta in ca 3 mm för förpuppning. Det är de många hålen på bilden.

Gångar på en liggande död björk i Broby äng

En stående död björk vid Igeln

Björksplintborre

Lever i försvagade eller döda björkar. Honan gräver en modergång längs fiberriktningen. Där lägger hon ägg efter ägg. Larverna gnager sig sedan ut vinkelrätt mot modergången. Efter ca 5

cm viker en del larvgångar av och korsar de andra. Modergången och partier av larvgångarna är lätt nedskurna i ytveden. Spåren syns därför åratals efter att de gjorts och en hackspett hackat bort barken.

Dovrasjödalen

Dovrasjödalen är ett knivhugg i urberget med tre långsmala sjöar sydväst om Östansjö. Du når den norra änden av sjön genom att följa vägs skyltning när du åker ut ur Östansjö mot väster och sedan följer vandringsleden. Dalgången har uppstått genom att en bergartsmälta trängde in i en spricka i urberget och stelnade till bergarten diabas. Denna är mindre motståndskraftig än granit och gnejs och har vittrat bort och lämnat efter sig Dovrasjödalen.

*Spår av djurlivet i Dovrasjödalen:
Tre grankottar behandlade av ekorre,
korsnäbb respektive skogsmus.*

”Dovra kyrka” i norra änden av Norra Dovrasjön är ett överhäng där det känns som om man inträder på egen risk.

Mellan norra och mellersta Dovrasjön finns denna rastplats.

De branta bergväggarna speglar sig i Norra Dovrasjön en stilla vårväll

Kvismaren

Närkes mest kända fågelsjö ligger faktiskt delvis inom Hallsbergs kommun.

Hit kan du bege dig hela året för att skåda fågel och annat. Under en period på våren är ormskådning populärt när ormar som övervintrat i den gamla grusgropen på Öby kulle kommer fram för att sola och para sig.

I september-oktober kan du bl.a. njuta av skådespelet när tusentals tranor och gäss samlar sig för övernattnig i sjön.

Ovan: En huggorm solar i det torra fjolårsgräset

T.h: Det är snokar som bildar de härliga ormnystan man kan se vid Öby kulle på våren.

En fiskgjuse har fångat en gädda och vänt den åt rätt håll innan den flyger hem till boet med den.

Tranor på väg in för övernattnig i Kvismaren

Skåle

Skåle ligger i den förkastningsbrant som bildar södra stranden av Tisaren. Vid Skåle är den särskilt hög och genomskuren av sprickor där det på sina ställen finns järnmalm.

Den blandade berggrunden och topografin har gett upphov till en rik flora och fauna, och där finns också flera fina vandringsleder. Om du följer leden till toppen kan du äta din matsäck med utsikt över Tisaren med omgivning.

T.h. uppifrån och ner:

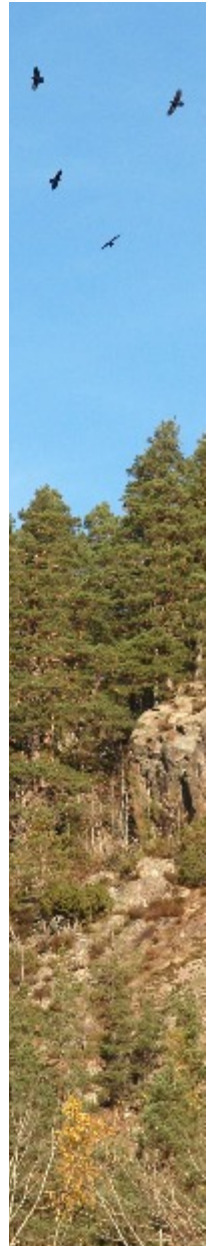
- *Brasan vid Tisarens strand vid vår ugglekursion.*

- *I källaren vid Skåle gård finns de imponerande källarspindlarna. Honorna sitter och vaktar sina äggkokonger som de hängt upp i taket.*

- *På Skåle klints sluttningar kan man se klapperstensfält som uppstod när havet gick som högst efter den senaste istiden.*

Hösten 2010 grävdes resterna av en gammal masugn ut av elever vid Transtenskolan med Martin Edlund från läns museet som ledare. De äldsta delarna visade sig vara från 1300-talet

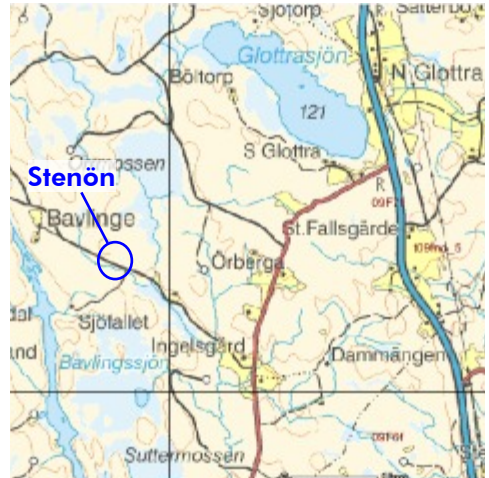
Korpar seglar på uppvindarna över klippväggen vid Skåle

Stenön

Trots namnet reser sig Stenön inte ur en sjö utan ur en mosse. Tärnmossen. Terrängen är mycket blockrik och skogen urskogsartad med fina miljöer för lavar och mossor

Träden får ligga där de fallit

Stenön ligger i Tärnmossen söder om Glottrasjön. Du måste gå ett stycke genom skog och mosse för att nå dit

SVAMPAR I LINDHULTS NATURRESERVAT

Karl Gustaf Nilsson

Lindhults naturreservat ligger i Viby socken. Det bildades 1951 för att bevara en gammal slätteräng. Ängen har nu till stor del vuxit igen och delvis utvecklats till en sluten lund.

Trädskiktet består främst av ek, lind och asp med inslag av hassel. I de fuktigare delarna av reservatet frodas björk och klibbal. Vårfloran är rik. Förutom blå- och vitsippa märks bl.a. smånunneört, tandrot och liljekonvalje.

Kärlväxtfloran i reservatet beskrivs utförligare av (Nilsson, 1978).

Min första kontakt med svampfloran i Lindhults naturreservat gjordes 1976. Stellan Sunhede, Göteborgs Universitet efterlyste svampar, som växer på ek. Jag nappade på hans efterlysning och samlade några svampar på ekarna i reservatet. Det var ekknotterskinn, mångformigt spindelskinn, rostöra, brun- och raggskinn, samt borst- och vinterticka.

Gelesvampen, ekkrös hittades också och skickades till Göteborg. Men den levde inte på ek, som det är brukligt, utan på en låga av lind. Trådpipklubba var en svamp som överraskade Sunhede. Den växte i hundratal på murkna ekblad. De trådsmala 5 — 10 cm höga fruktkropparna återfinns vanligen på blad av asp.

1985 besöktes åter reservatet. Då noterades kruskantarell och de mera matnyttiga arterna blek kantarell, svart trumpetsvamp och mandelrisk. Dessutom upptäcktes den sällsynta brödmärgstickan på en gammal ekstubbe. Där höll sig tickan kvar till 1990.

Hans-Åke Sandberg, Hasselfors och jag besökte Lindhultsreservatet 6 gånger

under åren 2007 — 2010. En mängd olika arter antecknades och särskilt den 14 augusti 2008 var en givande dag. Eller vad sägs om fynd av; brok-, ek-, eksill-, mjölfots-, skör-, tratt-, fager-, lila-, marsipan- och åderkremla, samt mörkeggad stink- och rödfotad läderkremla.

Dessutom noterades grå och gråstrumpig kamskivling, samt ett 40-tal fruktkroppar av gulmjölkig storskål.

Den 9 september 2009 var också en dag att minnas. Vi fann då eksopp, glesskivig spindling, scharlakansvaxing, silkes- och svavelmusseron.

Vi besökte åter reservatet på samma dag ett år senare. Jag samlade gulmjölkig ekriska och slät vitrisk under en ek. Insamlingarna skickades sedan till Åke Lindström, Örebro respektive Stig Jacobsson, Göteborg för kontroll.

Av övriga fynd från senare år kan nämnas: Lindskål och vedtrattskevling på lågor av lind, samt den starkt doftande skarpa lökbroskingen, som växte i förna under ek. Dessutom erinrar jag mig ett fynd av kungschampinjon från reservatet 1977.

137 olika svamparter har jag hitintills antecknat från Lindhultsreservatet.

Litteratur:

Hallingbäck, T. & Aronsson, G. 1998: Ekologisk katalog över storsvampar och myxomyceter. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Karlsson, T. 1998: Förteckning över svenska kärlväxter. Svensk Bot. Tidskr. 91: 241 — 560.

Nilsson, K.G. 1978: Kärlväxter i Viby socken. Hallsbergs kulturnämnd.

FJÄRILAR I TRÄDGÅRDEN 2013

Sture Hermansson

På försommaren var fjärilarna ganska fåtaliga i år och man kan väl gissa att det var den hårda senvintern som decimerat dem. Veckan efter midsommar vände trenden och först ut var lukträsfjärilarna. De kom i hundratal! Särskilt kamtjatkafeblad var populärt. Där satt ständigt 50-60 fjärilar med sina sugsnablar i den goda nektarn.

Lukträsfjärilarna höll ut i två-tre veckor. Sedan började de minska i antal, troligen ett resultat av det korta fjärilslivet. Då kom i stället mindre tätelsmygarna. De var nästan lika många som lukträsfjärilarna men eftersom kamtjatkafeblad hade haft sin bästa tid fick de hålla till i andra blommor. Populärast var grannens klotlök. I de mörkröda blommorna satt det ständigt tätelsmygare och sög nektar.

Fjärilsjägarna i trädgården

En eftermiddag fick vi bevittna en av farorna i fjärilarnas liv. En sädesärla med unge hade upptäckt tätelsmygarna. Dessa fjärilar flyger i allmänhet på bara någon decimeters höjd över marken vilket förmodligen håller dem utom räckhåll för svalor och andra fåglar, men sädesärlan som jagar springande lyckades på en halvtimme fånga ca 20 fjärilar genom en snabb rusch och ett hopp.

Den unga fjärilsjägaren var lite mindre kontrastrik i färg. Den blev matad ibland, men lyckades också fånga ett par fjärilar själv.

Ungen var lika stor som sin förälder, men den är mindre kontrastrikt färgad. Den blev matad ibland, men lyckades också fånga ett par fjärilar själv.

PADDORNA I TRIPPHULTSJÖN

Sture Hermansson

En paddhane på väg till sjön. En padda går, den hoppar inte som en groda.

Varje år kan man beskåda paddornas parning i Tripphultsjön. De kommer vandrande i april-maj, de större honorna ibland med en hane ridande på ryggen. Honorna stannar något dygn i sjön för parning och äggläggning medan hanarna stannar kvar en vecka eller mer för att kunna uppvakta flera honor.

En hona ligger i vattnet och väntar på den rätta tiden. En hane väntar också...

Ett antal hanar försöker tränga sig fram till en äggläggande hona. Enligt en del uppgifter tål inte honan att bli så hårt uppvaktad utan kan dö. I Tripphultsjön bildades många sådana här klumpar som löstes upp efter ett tag. Det verkade hända med varje äggläggande hona. Jag hoppas att de klarade sig.

Från årets aktiviteter

1. Vi sätter upp ett rastbord vid fågeltornet vid Igelån.
2. Vi hade en fantastisk dag vid Knuthöjdsmossen. Spången slingrade sig fram mellan alla tjärnarna.
3. Smålommarna visade sig också på Knuthöjdsmossen.
4. På lite närmare håll: Vid vårt besök i Kumla sjöpark (i studiecirkeln om vatten) kunde vi hälsa på en knölsvan på nära håll.

Ur höstprogrammet

Vi hoppas få se dig på någon eller några av våra programpunkter i höst.

Efter att du lärt dig en och annan ny **svamp** kan du koppla av en kväll med det tjusiga skådespelet vid **Kvismaren** när fåglarna flyger till sina nattkvarter, se sid 10.

En kväll i oktober kan du lära dig en del om **klimatekologisk matlagning**. Det är Eva Sääv som leder oss i detta ämne. (Det är en del av hennes EU-projekt om omställning till hållbarhet.) Det blir en viss kostnad för matvaror, men vi äter upp resultatet tillsammans som avslutning.

Du som är intresserad kan också delta i en **studiecirkel** med rubriken Hållbar matlagning. Det blir, förutom vår matlagningskväll, minst två tillfällen. En gång om mjölkstyrning av grönsaker och en gång med vegetarisk matlagning.

Om du inte varit med på vår **bildvisningskväll** förut är det dags nu. Om du har någon eller några bilder att visa: Ta med dem. Annars kan du komma ändå och ha en avkopplande stund i Kantakrogen på Hallsbergs hembygdsgård.

I programmet som publicerades i Anemonen nr 1 fanns också en tur längs Brevengången. Denna har vi måst ställa in, men vi hoppas komma igen med den nästa år i stället.

Annons

VALLDALA HANDEL

Vid Viby-avfarten (105) från E20

Klä dig smart i ull!

Klassiska och sportiga favoriter i ull från Ivanhoe, ett svenskt familjeföretag!

Tröjor, underställ, strumpor mm

Öppet (fr o m 1/9):

Tors 15-18, Fre 13-18

Ibland lördagsöppet,

info: www.valldalahandel.se

0731-825858

Varmt välkommen!

Foto: Eleonor Örtlund

HÖSTPROGRAM 2013

Lördag **Svampexkursion**
14 september *Avresa kl. 9.00 från Konsum Hallsberg. Därifrån åker vi till lämplig svamplokal.*
Ansvarig: Karl Gustaf tel. 0582-50440

Lördag **Tranor och gäss vid Kvismaren**
28 september Tusentals tranor och gäss rastar vid Kvismaren på hösten. Vi beundrar skådespelet när de flyger in till nattvistet.
Avfärd Konsum Hallsberg kl. 17.00. Q8 i Pålsboda kl. 17.30
Ansvarig: Arne 0582-40758

Fredag **Besök gärna vårt stånd på Hallsbergsmarken.**
4 oktober Vi står på Storgatan utanför Folkets hus.

Studiecirkel om Hållbar matlagning. Se presentation sid 18.

Anmälan till Ingalill Teljä senast fredag 13 september
Tel. 019-57 89 62 eller e-post: telja@telia.com

Onsdag **Klimatsmart matlagning med Eva Sääv**
16 oktober Transtenskolas hemkunskapsal.
kl. 17.30 Självkostnadspris ca 50 kr.
Anmälan till Ingela Wallin senast fredag 11/10
Tel. 0582-16153 eller 070-2764103 eller
ingela.wallin@telia.com

Söndag **Medlemmarnas bilder**
17 november Vi kopplar av med fika och några bilder från året som gått.
Kantakrogen Hallsbergs hembygdsgård kl. 17.00
Ansvarig: Ingela tel. 0582-16153

Våra vänner i Kumla har också ett intressant program.
www.naturskyddsforeningen.se/kumla

OBS! Vi måste göra programmet månader i förväg.
Det har hänt att vi har varit tvungna att ändra efter att Anemonen kommit ut.
Kontrollera med vår hemsida eller ansvarig för aktiviteten.
www.naturskyddsforeningen.se/hallsberg

Studie
främjandet

Våra arrangemang
sker i samarbete med
Studiefrämjandet

Hög stämning i Tripphultsjön under paddornas parningsperiod. Till vänster har flera hannar samlats runt en äggläggande hona, medan andra hannar simmar omkring på jakt efter nya möjligheter.